

Miljö – och hälsoskyddsämnden budget och verksamhetsplan 2020

Datum 2020-01-28

Ärendenr: MHN-2019-1513-012

Ordförande: Anne-Li Hilbert
Förvaltningschef: Kent
Gullberg

I Ekonomisk sammanställning

EKONOMISK SAMMANFATTNING, tkr				
Drift	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021 exkl. prisutv.	Plan 2022 exkl. prisutv.
Verksamhetens intäkter	-5 400	-5 500	-5 500	-5 500
Avgifter	-5 273	-5 500	-4 771	-4 771
Övriga intäkter	-127	0	-729	-729
Verksamhetens kostnader	13 800	14 250	14 000	14 000
Personalkostnader	9 480	9 890	9 890	9 890
Lokalkostnader	224	210	210	210
Kapitalkostnader	0	0	0	0
Köp av verksamhet	0	0	0	0
Övriga kostnader	4 096	4 150	3 900	3 900
Nettokostnad	8 400	8 750	8 500	8 500
Nettoinvesteringar	0	0	0	0

Verksamhetsområden	Budget 2020			Netto i %
	Kostnad	Intäkt	Netto	
Nämnd	976	0	976	11,2%
Miljö- o hälsoskydd gemensam	918	0	918	10,5%
Tillsyn enl miljöbalken, miljösky	6 915	-3 134	3 781	43,2%
Tillsyn enl miljöbalken, hälsosk	2 040	-729	1 311	15,0%
Tillsyn enl livsmedelslagen	2 310	-1 072	1 238	14,1%
Tillsyn enl alkohol och tobaksla	1 091	-565	526	6,0%
Sammanlagt	14 250	-5 500	8 750	100%

2 Mål och resultatstyrning

2.1 Nämndens uppdrag

Nämnden ansvarar för tillsyn med stöd av miljöbalken, livsmedelslagen, alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter, lag om handel med vissa receptfria läkemedel, strålskyddslagen, lag om foder och animaliska biprodukter, smittskyddslagen och tillhörande föreskrifter.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har fått ett särskilt uppdrag av kommunfullmäktige inför 2020. Uppdraget innebär att Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska utreda

kostnaden för att ta bort avgiften för handläggning av anmälan om kompostering av avfall.

I budget för 2020 har Miljö- och hälsoskyddsnämnden fått extra medel för fortsatta satsningar på utökad provtagning av sediment och vatten i syfte att uppnå miljö kvalitetsnorm för vatten (MKN) för vatten i kommunens recipienter. Medlen kommer även att användas för miljö- och hälsoskyddsavdelningsmedverkan i arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för kustvatten, sjöar och vattendrag i kommunen.

2.2 Mål

Nämnden beslutar årligen om verksamhetens omfattning genom de tillsynsplaner som tas fram. Mål för tillsynsarbetet sätts upp i form av antal objekt som ska kontrolleras samt vilka informationsinsatser som planeras. Inkommande ärenden samt uppföljning av beslut utgör också en stor del av det prioriterade arbetet.

Som grund för tillsynen finns förutom aktuella lagstiftningar och nationella mål också kommunens Vision och inriktningsmål.

Under 2017 antog Österåkers kommun en ny modell för målstyrning. Arbetet med att implementera den nya målstyrningsmodellen pågår och kommer att fortgå de närmaste åren.

Visionen för Österåker kommun har under 2019 uppdaterats utifrån bland annat översiktsplanen och är nu ***”Valfrihet och trygghet för en hållbar tillväxtkommun” Österåker – möjligheternas skärgårdskommun.***

Utifrån de kommungemensamma målen har miljö- och hälsoskyddsnämnden antagit resultatmål. I bilaga 1 presenteras inriktningsmål, resultatmål, indikatorer samt målnivå.

2.3 Miljömål

Miljömålsarbetet i kommunen ska bedrivas utifrån inriktningsmålet ”Österåker ska utveckla ett långsiktigt hållbart samhälle där goda förutsättningar ges för människor och natur att samverka” och utifrån de av fullmäktige fastställda miljömålen.

Miljömålen är en del av kommunens målstyrning och ingår som en del i verksamhetsplaner, budget och uppföljning. De lokala miljömålen ska vara verktyg för kommunens egen verksamhet i en miljöanpassad och mer hållbar riktning. Som stöd finns *Handbok för det interna miljöarbetet*.

Miljömålen ska även vara en grund för samverkan med näringsliv, invånare, organisationer i aktuella miljöfrågor och med siktet inställt på en hållbar kommun. De lokala miljömålen samlar de nationella miljömålen och sammanfattar dessa i fem målområden:

- skärgård, sjöar och vattendrag
- mark, byggande och boende miljö
- klimat och luft
- natur och biologisk mångfald
- skadliga ämnen och rena kretslopp

Miljö – och hälsoskyddsnämndens miljömål redovisas under inriktningsmålet ”Österåker ska utveckla ett långsiktigt hållbart samhälle där goda förutsättningar ges för människor och natur att samverka.” Nämndens miljömål för 2020 är hämtade från de av Kommunfullmäktige fastställda miljömålen och har sedan anpassats till Miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsynsområde. Miljömålet *Sprida information om förekomst av skadliga ämnen i dricksvatten från brunnar* har justerats något inför 2020 för att fånga upp de senaste årens problem med låga grundvattennivåer. Ny formulering är *Sprida information om risk för förekomst av skadliga ämnen i och begränsad tillgång av dricksvatten från enskilda brunnar*.

2.4 Kvalitetskommun

Österåker arbetar för att bli årets kvalitetskommun 2021. I arbetet ingår bland annat att delta i ”Kommunkompassen” som Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) använder för sin utvärdering och analys av kommunens styrning. För att nå målet har kommunen startat ett internt utvecklingsarbete utifrån Kommunpassens huvudområden.

2.5 Verksamhetsmål/avdelningsmål 2020

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen har tagit fram två mål som kompletterar verksamhetsplanens mål. Målen består av ett kvalitetsmål och ett arbetsmiljömål för 2020.

- Kvalitetssäkra 10 handläggningsrutiner
- Fortsatt harmoniskt arbetsklimat

Syftet med kvalitetsmålen är att öka kvaliteten och rättssäkerheten i kontroll- och tillsynsarbetet. Syftet med arbetsmiljömålen är att bibehålla och skapa goda förutsättningar för ett harmoniskt arbetsklimat och ett effektivt arbetssätt.

3 Strategiska styrtal

I tabellen anges styrtal som beskriver förväntade volymförändringar samt styrtal för prioriterade tillsynsområden.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden	Utfall 2018	Budget 2019	Prognos 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Volymmått						
Antal ansökningar om enskilt avlopp	159	135	166	135	135	135
Antal ansökningar om serveringstillstånd	19	25	20	25	25	25
Måloppfyllelse						
Handläggningstid ¹ enskilt avlopp inom 6 veckor, %	95	100	94	100	100	100
Handläggningstid ¹ serveringstillstånd inom 2 månader, %	95	100	100	100	100	100
Kundnöjdhet ² miljö- och hälsoskydd, SBA-poäng	70	70	77	70	70	70
Kundnöjdhet ² livsmedel, SBA-poäng	77	70	77	70	70	70
Kundnöjdhet ² serveringstillstånd, SBA-poäng	86	75	- ³	75	75	75
Antal förorenade områden där krav på undersökning eller åtgärder har ställts för områden som bedöms utgöra risk för hälsa eller miljö	23	15	10	15	15	15
Antal fastigheter med enskilt avlopp som har fått tillsyn ⁴	206	200	201	200	200	200
Antal öppnade tillsynsärenden som avser ordningsstörningar eller överservering.	0	0	0	0	0	0

¹ Handläggningstid när ärendet är komplett

² Stockholm Business Alliance genomför en enkätundersökning avseende ärenden under föregående år

³ För få enkäter låg till grund för resultatet för att någon slutsats av värdet skulle kunna dras

⁴ Inventeringen omfattar i sin helhet ca 300 - 400 fastigheter varav tillsyn i fält utförs på 200

Österåkers kommun ingår i Stockholm Business Alliance (SBA) enkätundersökning av Nöjd kund Index (NKI). För Miljö- och hälsoskyddsnämnden mäts NKI hos företag där tillsyn och kontroll har genomförts, privatpersoner omfattas inte.

Beslutade ärenden samt utförd tillsyn rapporteras månadsvis till SBA som därefter skickar ut en enkät till berörda företag. Det sammanställda resultatet rapporteras årligen och avser föregående års tillsyn och kontroll. Resultatet som redovisas 2019 (tillsyn utförd under 2018) redovisar siffror för två av de tre områdena. De senaste åren har allt färre besvarat enkäterna och under 2018 besvarade så få företag enkäten att det inte var möjligt att sammanställa något resultat 2019 för området serveringstillstånd.

Området livsmedel hamnar på samma resultat, 77 som förra året och miljö- och hälsoskydd har höjt sitt resultat från 70 till 77. Samtliga värden är höga. NKI redovisas på en skala 0 till 100, där 100 är högsta betyg. NKI >80 Mycket högt, 70-80 Högt, 62 - 69 Godkänt, 50 - 61 Lågt, < 50 Mycket lågt.

4 Plan för konkurrensprövning

Nämndens verksamhet består av myndighetsutövning som inte är möjlig att låta utmana. Någon plan för konkurrensutsättning är därmed inte aktuell.

5 Program för uppföljning och insyn

Nämndens verksamhet består av myndighetsutövning som inte är möjlig att överlåta på privata utförare. Något program för uppföljning och insyn av verksamhet som utförs av privata utförare på uppdrag från kommunen är därmed inte aktuellt.

6 Digitaliseringsplan

Handlingarna till Miljö- och hälsoskyddsnämnden är sedan våren 2017 digitaliserade och samtliga ledamöter har Ipads.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen har deltagit i Miljösamverkan Stockholm läns samverkan om ”Miljökontorens digitala tjänster” med fokus på miljökontorens digitalisering, vilka digitala verktyg som används samt vilka hinder och möjligheter som finns.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tar under 2019 tagit fram en fram en plan för fortsatt digitalisering. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen har en kontinuerlig dialog med digitaliseringsavdelningen beträffande miljö- och hälsoskyddsavdelningens utveckling och framtida digitaliseringsbehov.

Se även avsnitt **12 Utveckling och förändring**.

7 Lokaler

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen har i dagsläget ändamålsenliga lokaler. En utökning av personalstyrkan kommer dock att innebära att ytterligare arbetsplatser behövs. Delar av förvaltningen är trångbodd och det finns behov av en utökning av antalet kontorsplatser inom hela förvaltningen. För att rymma samtlig personal har det successivt skett en förtätning av kontorsplatser i befintliga lokaler samt har anpassningar av befintliga arbetsplatser genomförts. Planen är att Samhällsbyggnadsförvaltning under 2020 skall få tillgång till hela plan 3 i D-flygeln

8 Taxor och avgifter

Kommunfullmäktige fattade den 25 november 2019 beslut om taxor och avgifter inom Miljö- och hälsoskyddsnämndens område.

Med anledning av Lag om tobak och liknande produkter som trädde i kraft den 1 juli 2019 har **taxa för tillsyn över folköl, tobak och liknande produkter och vissa receptfria läkemedel reviderats** inför 2020. En avgift för anmälan om förändrad bolagssammansättning har införts och tillsynsavgiften för den årligen återkommande tillsynen för tobaksvaror ökar från två till fyra timmar.

EU-förordningen ((EU) 2017/625) om offentlig kontroll inom livsmedelskedjan trädde i kraft den 14 december 2019. För att säkerställa att kommuner har möjlighet att ta betalt för sin livsmedelskontroll efter årsskiftet behövde **taxan för offentlig kontroll inom livsmedels- och foderlagstiftning** anpassas till den nya EU-förordningen. Med dessa ändringar kan Miljö- och hälsoskyddsnämnden ta ut årsavgifter, registreringsavgifter och avgifter för arbetsuppgifter som omfattas av det tidigare begreppet extra offentlig kontroll under 2020. Eftersom förordningsändringarna inte var kända när taxan beslutades och förändringar i bland annat livsmedelslagen kommer att antas längre fram kommer Miljö- och hälsoskyddsnämnden sannolikt att behöva ta upp taxan för beslut igen under 2020.

Vad avser kontrollförordningens effekter på områdena foder, animaliska biprodukter och växtskyddsmedel avser SKR att bevaka förändringarnas effekter.

För de kommunala kontrollavgifterna innebär den nya taxan och förändringarna i kontrollförordningen att de avgifter som ryms inom 28 § livsmedelslagen även fortsättningsvis kan tas ut. I en övergångsperiod – innan livsmedelslagen ändrats – gäller därför att avgift får tas ut för offentlig kontroll, prövning och registrering. Det nu gällande bemyndigandet omfattar inte det nya uttrycket annan offentlig verksamhet som kommer att genomföras senare i svensk rätt.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen har, med stöd av de riktlinjer som Sveriges kommuner och landsting har tagit fram, gjort en beräkning av nämndens timtaxor för prövning och tillsyn inom miljöbalkens område och för kontroll inom livsmedelsområdet. **Timtaxan för miljöbalkens område** höjs med 4,9% vilket motsvarar 60 kr **och timtaxan för offentlig kontroll inom livsmedels- och foderområdet** med Prisindex Kommunal verksamhet (PKV) om 3,0% vilket innebär 40 kr.

Uppräkningen av timtaxorna för tillsyn inom miljöbalkens område berör även Miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet enligt **strålskyddslagen och lag om foder och animaliska biprodukter** och uppräkningsen inom livsmedels- och foderområdet

omfattar även **taxan för tillsyn över folköl, tobak och liknande produkter och vissa receptfria läkemedel.**

I **taxan för prövning och tillsyn inom miljöbalkens område** har **avgiften för handläggning av anmälan om vattenverksamhet ändrats inför 2020.** Avgiften för att handlägga anmälan då inspektion krävs är 6 x timavgiften och 4 x timavgiften när anmälan kan handläggas utan inspektion.

Avgifterna inom serveringstillståndsområdet räknas inför 2020 upp med Prisindex Kommunal verksamhet (PKV) om 3,0 %.

9 Riktade bidrag

Verksamheten kommer under kommande period inte ha några riktade bidrag. Det är väldigt sällan verksamheten har statliga bidrag för sin verksamhet.

10 Internkontrollplan

Nämndernas internkontrollplaner ska fokusera på resultatmål och resultatindikatorer för 2020. **Två kontrollmoment är unika för Miljö- och hälsoskyddsnämnden,** fyra avser hela Samhällsbyggnadsförvaltningen och fem kontrollmoment avser alla kommunens nämnder och verksamheter. Avrapportering sker till nämnden vid större avvikelser samt i samband med verksamhetsberättelse. Internkontrollplanen redovisas i bilaga 4.

11 Förändringar i förhållande till budget 2019

Nettokostnad för 2020 uppgår till 8 750 tkr. Intäkterna uppgår till 5 500 tkr och kostnaderna till 14 250 tkr. På intäktssidan har en korrigerings om 100 tkr gjorts till följd av justeringar av taxor. Ramen har justerats upp med 450 tkr på kostnadssidan till följd av den allmänna prisutvecklingen respektive extra medel för fortsatta satsningar på utökad provtagning av sediment och vatten i syfte att uppnå MKN för vatten i kommunens recipienter. Medlen kommer även att användas för miljö- och hälsoskyddsavdelningsmedverkan i arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för kustvatten, sjöar och vattendrag i kommunen. Inom ramen ska nämnden finna effektiviseringar motsvarande 100 tkr. Kostnadssidan får därmed öka med maximalt 350 tkr.

12 Utveckling och förändring

Under 2019 har samhällsbyggnadsförvaltningen genomfört en organisationsförändring. I dagsläget innebär förändringen endast att miljö- och hälsoskydds-enheten nu är en avdelning, miljö- och hälsoskyddsavdelningen inom samhällsbyggnadsförvaltningen. På sikt innebär den ändrade organisationen att enheter, funktioner mm kan inrättas inom avdelningen.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen påbörjade 2018 införandet av e-tjänster. E-tjänsterna är ännu inte integrerade med avdelningens ärendehanteringssystem men fungerar som e-tjänster mot kommuninvånare och företag. Ett arbete pågår i samarbete med digitaliseringsavdelningen med att ta fram två till tre välutvecklade, integrerade e-tjänster. Välutvecklade e-tjänster förväntas öka tillgängligheten och ge en ökad upplevd service för kommuninvånare och företag och är därför prioriterade ur ett kundperspektiv. Parallellt med detta, arbetar avdelningen med förberedelser för e-tjänster och e-arkiv i ärendehanteringssystemet EDP Vision.

Livsmedelsverket har i sitt förslag till ny modell för riskklassning av livsmedelsföretag lyft fram att avancerade e-tjänster inom livsmedelskontrollområdet skulle minska den administrativa tiden.

Utredningen om hållbara vattentjänster har i sitt betänkande ”Vägar till hållbara vattentjänster” påtalat att om hanteringen av de förslagna avloppsdeklarationerna ska bli effektiv kommer det att förutsätta att det kan ske med hjälp av ett nytt nationellt digitalt system, som sannolikt kommer att innebära nya e-tjänster, utveckling av befintligt ärendehanteringssystem och kostnader för kommunen.

E-tjänster både interna och externa, kan komma att innebära ökade kostnader för licenser mm. Kostnader som inte ingår i BSA och som kan bli svåra att lösa inom befintlig ram.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tog under 2019 fram en plan för fortsatt digitalisering. Avdelningen har i mycket liten skala påbörjat försök att genomföra tillsyn och kontroll med digitala checklistor.

Avdelningen har även inom ramen för Miljösamverkan Stockholm län inlett ett samarbete med kommuner i länet och kommer under de närmast åren arbeta vidare med försök att genomföra tillsyn och kontroll med digitala hjälpmedel.

13 Framåtblick, riskanalys

Riksdagen beslutade den 12 december 2018 om en ny tobakslag, **Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter**. De flesta förändringarna i lagen trädde i kraft den 1 juli 2019.

Några av förändringarna var bland annat följande:

- Tillståndsplikt för handel med tobaksvaror infördes under 2019. De bolag som önskar sälja tobaksvaror måste ansöka om tillstånd för det. Tillståndet söks hos kommunen.
- Nya rökfria miljöer tillkom och rökförbud infördes bland annat på uteserveringar till restauranger och caféer samt inom kollektivtrafiken, idrottsplatser och lekplatser.
- Rökförbudet omfattade även fler produkter. Utöver tobak blev det också förbjudet att använda elektroniska cigaretter, röka örtprodukter och använda produkter som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.
- Bland övriga förändringar märktes bland annat bestämmelser om minsta antal prillor i snusförpackningar samt att lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare införlivades i den nya lagen.
- Nuvarande marknadsföringsregler kommer dock att kvarstå.

Det nya kravet på tillståndsplikt för handel med tobaksvaror innebär att det blir en betydligt mer omfattande prövning av den som söker tillstånd till tobaksförsäljning jämfört med det tidigare anmälningsförfarandet. I prövningen av tillstånd för försäljning av tobak ingår i likhet med prövning av serveringstillstånd att kontrollera sökandens personliga lämplighet, vandel, ekonomisk skötsamhet såsom tidigare affärsverksamhet, skatter, finansiering mm. Även personer med betydande inflytande i verksamheten ska granskas på likande sätt. Även den årligt återkommande tillsynen kommer att förändras då vandel, ekonomisk skötsamhet, skatter m.m. ska kontrolleras. Både handläggningstiden för prövning och tillsyn kommer därför att öka och ökade resurser krävs. Prövning av tillstånd för befintliga verksamheter har påbörjats under 2019 och kommer att fortgå även under första delen av 2020.

Området **tillsyn av rökfria miljöer** har utökats i och med att lag om tobak och liknande produkter införts. Det innebär att tillsynsbehovet av rökfria miljöer förväntas öka. Ökningen förväntas särskilt under de närmaste åren då tolkningar och bedömningar av lagens tillämpning ska genomföras. Tillsynsområdet kan inte avgiftsbeläggas varför en satsning på sådan tillsyn kan kräva utökat utrymme i budget för att inte ta utrymme från övrig verksamhet.

Statskontoret har utvärderat den offentliga livsmedelskontrollen. Både beträffande avgiftsfinansieringen (2015) och hur livsmedelskontrollen ska kunna

stärkas, främst i de kommuner där den i dag inte utförs i tillräcklig omfattning eller på ett riskbaserat sätt (2017).

Till följd av Statskontoret utvärdering har Livsmedelsverket tagit fram ett förslag till **ny modell för riskklassning av livsmedelsföretag**. Förslaget var ute på remiss under 2018 och Livsmedelsverket har därefter påbörjat vissa justeringar i modellen. Livsmedelsverket meddelade under hösten 2019 att de har beslutat att skjuta fram införandet av en ny riskklassningsmodell två år, till 1 januari 2024. Det nya förslaget har ännu inte redovisats på så sätt att konsekvenser och förändringar kan bedömas.

Beträffande det ursprungliga förslaget var det rimligt att förvänta sig att modellen skulle komma att innebära konsekvenser för miljö- och hälsoskyddsavdelningen beträffande minskad planerad kontrollverksamhet och minskade avgiftsintäkter.

Statskontoret föreslår i utredningen, **Stärkt livsmedelskontroll genom ökad kommunal samverkan** (2017:9), en ökad kommunal samverkan inom livsmedelskontrollen. Stadskontoret bedömer att gemensamma kontrollmyndigheter har bäst förutsättningar för att minska sårbarheten och höja effektiviteten.

Stadskontoret föreslår att om de åtgärder som beskrivs i rapporten inte får effekt bör regeringen överväga att under 2021 vidta ytterligare åtgärder samt att samtliga kontrollmyndigheter bör ha minst 3 årsarbetskrafter inom livsmedelskontrollområdet senast 2025. **Stärkt livsmedelskontroll genom ökad kommunal samverkan** har varit ute på remiss. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen bedömer att någon form av förändring inom livsmedelskontrollen, till följd av utredningen, är att vänta inom de närmaste åren.

Regeringen har regleringsbrevet för 2020 givit Livsmedelsverket i **uppdrag att utarbeta ett förslag till hur kommunala kontrollmyndigheters förmåga att utföra livsmedelskontroll kan följas upp**. Uppdraget syftar till att bidra till regeringens mål om en mer likvärdig och effektiv livsmedelskontroll.

I dag finns enligt Regeringen svårigheter i att nå målen om en likvärdig och effektiv livsmedelskontroll då vissa kommunala kontrollmyndigheter inte utför den livsmedelskontroll som är nödvändig. Antalet kontrollmyndigheter är stort idag, vilket begränsar förutsättningarna för en effektiv och likvärdig livsmedelskontroll. Sårbarheten i särskilt små kontrollmyndigheter bedöms vara en bakomliggande faktor till problemet. I budgetpropositionen för 2020 anger regeringen att samverkan mellan de kommunala kontrollmyndigheterna kan leda till en ökad likvärdighet i kontrollen. Vidare kommer regeringen att följa utvecklingen av den kommunala samverkan under de kommande åren. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast 31 december 2020. Regeringen ger samtidigt länsstyrelserna i uppdrag att under 2020 **redovisa den aktuella lägesbilden av kommunal samverkan inom länen** samt

bedöma förutsättningarna för en öka kommunal samverkan där det finns sådana behov.

EU-förordningen ((EU) 2017/625) om offentlig kontroll inom livsmedelskedjan trädde i kraft den 14 december 2019. Den nya förordningen kommer att innebära förändringar både beträffande livsmedelskontroll och rapportering. Under våren 2020 kommer Livsmedelsverket att genomföra en utbildningsinsats riktad till alla livsmedelskontrollmyndigheter där den nya kontrollförordningen tillsammans med begreppet God kontrollsed kommer att vara i fokus.

I takt med att Österåker växer kommer fler **skolor, förskolor, livsmedelsanläggningar** och andra verksamheter där nämnden utövar tillsyn och kontroll att starta i kommunen vilket bedöms medföra att behovet av resurser för tillsyn och kontroll inom detta område kommer att öka. Den nya kontrollförordningen och det nya riskklassningssystemet förväntas också påverka resursbehovet. Uppskattningsvis kommer miljö- och hälsoskyddsavdelningen att behöva öka med uppskattningsvis en årsarbetskraft inom livsmedelskontrollområdet de närmaste åren.

Miljö- tillsynsutredningen, Miljötillsyn och sanktioner – en tillsyn präglad av ansvar, respekt och enkelhet (SOU 2017:63) som hade till uppdrag att se över organisationen och ansvarsfördelningen av tillsynen enligt miljöbalken samt sanktionssystemet lämnade sin rapport 2017. Utredning redovisade att den nuvarande organisationsstrukturen av miljötillsynen inte bör ändras men att vissa delar behövde förstärkas.

Naturvårdsverket arbetar nu vidare med de förslag i Miljötillsynsutredningen som berör Naturvårdsverket och som inte kräver regeländring genom att:

- Delta i Tillsyns- och föreskriftsrådets förstudie kring hur en nationell miljötillsynsstrategi kan utformas.
- Samverka med SKR samt länsstyrelserna i att testa att prioritera gemensamt för en viss bransch. De har bl.a. genomfört en tillsynssamverkansdag för avloppsreningsverk vilket resulterade i en ny vägledning till stöd för planeringen av tillsyn på reningsverk. I detta arbete har bl.a. personal från miljö- och hälsoskyddsavdelningen i Österåker deltagit.
- Delta i Miljösamverkan Sveriges projekt *Smartare vägledning*. Projektet tar fram ett förslag på effektivare samverkan mellan de vägledande myndigheterna för att utveckla vägledningen till tillsynsmyndigheterna.
- Fortsätta att utveckla den nationella uppföljningen av tillsynen så att den kopplar till tydliga mål, hänger ihop med den regionala uppföljningen samt att uppgifterna kan hämtas från myndigheternas egna system.

Samtliga punkter har eller kommer att resultera i strategier, vägledningar eller åtgärder som på olika sätt berör kommunernas miljötillsyn.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har tagit fram **en ny modell för taxa inom miljöbalkens område**. Den **behovsstyrda taxemodellen** ska göra det möjligt för kommunerna att prioritera tillsyn där tillsynsbehovet är störst.

Bärande principer i nya behovsstyrda taxemodellen är att:

1. Tillsynsbehovet styr taxan, behovsutredningen är en viktig grund i arbetet.
2. För tillståndspliktiga branscher kopplas tillsynsbehovet till statens förordning om avgifter för prövning och tillsyn (FAPT) 2.
3. Tillsynsbehovet bedöms per bransch, inte per objekt.
4. Tillsynsbehovet för en bransch bör vara detsamma oavsett om det är statlig eller kommunal tillsynsmyndighet.
5. Varje delverksamhet bedöms inte separat. Vissa delverksamheter bedöms normalt ingå i det samlade tillsynsbehovet för branschen.
6. Det finns olika sätt att justera avgiften när tillsynsbehovet avviker från schablonen

SKR:s koncept inför framtagandet av den nya taxemodellen var att den skulle bli:

1. Enkel att förstå, mindre arbetskrävande för tillsynsmyndigheterna.
2. Transparent, tydlig för verksamhetsutövare med vad avgiften avsåg.
3. Likvärdig, med gemensamt taxesystem för kommunerna, där tillsynstid ska bedömas likartat.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen ingår i ett samarbete inom Miljösamverkan Stockholms län (MSL) där det nya taxeförslaget går igenom och analyseras. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen planerar att under 2020 ta fram en förnyad behovsutredning utifrån SKR:s nya modell. Behovsutredningen ska ligga till grund för att beräkna tillsynsbehovet inför framtagandet av en behovsbaserad taxa. Avdelningen uppskattar att den nya taxan tidigast kan införas från och med 2022.

Hav- och vattenmyndigheten har tagit fram ett **förslaget till ny vägledning för prövning av små avloppsanläggningar**. Förslaget har varit ute på remiss och ett stor antal synpunkter har inkommit bl.a. från Österåkers kommun. Hav- och vattenmyndigheten har under hösten 2019 publicerat den nya vägledningen och kommer i februari 2020 hålla utbildningar i vägledningen.

Betänkandet SOU 2018:34 Vägar till hållbara vattentjänster var ute på remiss 2018. En hel del synpunkter inkom bl.a. från Österåkers kommun. De synpunkter som inkom från kommuner och statliga myndigheter finns att ta del av på regeringens hemsida. Utredning startade 2017 med bl.a. uppdraget att se över kommunens skyldighet att ordna vattentjänster enligt 6 § lagen om allmänna vattentjänster.

När det gäller små avloppsanläggningar, föreslås i betänkandet bl.a. att regeringen ska besluta om ett etappmål i miljömålssystemet om ökad åtgärdstakt av små avlopp som inte klarar miljölagstiftningens krav. Vidare föreslås att ett krav ska införas på avloppsdeklaration för små avloppsanläggningar. Tanken är att ett ackrediterat kontrollorgan ska utföra kontroll och upprätta en avloppsdeklaration som fastighetsägaren ska vidarebefordra till kommunen. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen bedömer att krav därmed kommer att ställas på att avdelningen utför tillsyn på anläggningar där deklaration visar att avloppet är bristfälligt. Därmed kommer metodiken för avloppstillsynen behöva ändras eftersom tillsynen i dagsläget omfattar WC-avlopp och endast BDT-avlopp på fastigheter som är permanentbebodda.

Om de nya reglerna enligt förslaget genomförs kommer det troligen att innebära en ökad arbetsbelastning av administrativt arbete och ökad tillsyn under en övergångsfas. Generellt kommer troligen administrativa arbetsuppgifter att öka eftersom miljö- och hälsoskyddsavdelningen får en rad nya arbetsuppgifter såsom att lämna ut uppgifter till kontrollorganen inför att de utför besiktningarna, hantera inkommande deklarerationer, skicka påminnelser och besluta om miljöstraffavgift för de som inte lämnar in deklarerationen.

Havs- och vattenmyndigheten föreslås få i uppdrag att tillsammans med Konsumentverket utveckla en nationell rådgivning och stödja kommunerna för ökad rådgivning. Reglerna som kommunens tillsyn av små avlopp utgår från måste bli tydligare.

Kommunerna föreslås få stöd med kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte av Havs- och vattenmyndigheten vad det gäller hur tillsyn, taxor och prövning kan utformas för att ge ökad åtgärdstakt. Dessutom påtalas att fler kretsloppsanpassade små avlopp minskar påverkan på miljön. Kommunerna behöver ha system för att ta hand om näring från små avlopp som kan sättas i kretslopp.

Det finns i dagsläget ingen tydlig uppgift om hur arbetet med betänkandet fortskrider. Det är ännu inte klart vad betänkandet kommer att få för konsekvenser för miljö- och hälsoskyddsavdelningen men avdelningen bedömer att det kommer att påverka framtida tillsyn av små avloppsanläggningar.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen inventerar årligen ca 200 – 400 **enskilda avloppsanläggningar** genom arkivstudier och enkätutskick till fastighetsägare. Av dessa genomförs därefter tillsyn av ca 200 anläggningar. Där brister i funktionen konstateras ställer avdelningen krav på att dessa åtgärdas.

Flera områden med enskilda avlopp har under de senaste åren anslutits till det allmänna VA-nätet. I takt med att allt fler avlopp åtgärdas och fler ansluts förväntas behovet av handläggning av tillståndsärenden och till viss del även behovet av

inventering att minska. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen bedömer att minskningen inte kommer att ske i någon större omfattning de närmaste åren men att en viss osäkerhet råder för tiden efter 2022. En rad faktorer kommer att påverka i vilken omfattning och vilka områden som ska omfattas av avloppstillsyn de kommande åren. Det är bl.a. prioriteringen av områden i kommunens nya VA-plan, kommande klimatförändringar med risker för låga grundvattennivåer, översvämning och skyfall, prioriteringar med anledning av kommunens klimatanpassningsplan, miljö- och hälsoskyddsavdelningen utredning av status i recipienter och vattenförekomster, lokala åtgärdsprogram och eventuella krav på ökad åtgärdstakt av bristfälliga avlopp. De faktorerna kommer även att påverka i vilken takt områden med enskilt VA kommer att ansluts till allmänt VA i framtiden.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen bedömer att exploatering inom **förorenade områden kommer att öka** och att utredningar och krav på åtgärder i dessa områden kommer att behöva prioriteras under lång tid framöver. Även tillsyn för att förhindra att föroreningar tillförs kommunen genom förorenade massor vid anläggning och exploatering kommer att behöva prioriteras.

Ett tillsynsområde som har aktualiserats under de senaste åren är **tillsyn av kemiska produkter och varor**. Tillsynen styrs av europagemensam lagstiftning genom EU-förordningar. Tillsynsansvaret är i vissa delar gemensamt med Kemikalieinspektionen, t.ex. avseende innehåll av begränsade eller förbjudna ämnen i varor. Kemikalieinspektionens handlingsplan för en giftfri vardag fokuserar på att skydda människans fortplantning och barns hälsa bl.a. med ökade nationella aktiviteter under åren fram till 2020. Kemikalieinspektionen kommer att fortsätta arbetet med Giftfri vardag under 2020 och bedömer att arbetet behöver prioriteras även fortsättningsvis efter 2020.

EU:s ramdirektiv om avfall ska införlivas i Svensk lagstiftning den 5 juli 2020.

Förenklat innehåller avfallsdirektivet följande delar:

- definitioner och omfattning av direktivet
- avfallshierarkin och bestämmelser som styr mot den
- hantering av avfall inklusive tillstånd
- planering av avfallshanteringen
- administrativa krav kring rapportering, inspektioner och översyn

I avfallsdirektivet finns uttryckliga krav på medlemsstaterna att främja återanvändning och materialåtervinning. Det finns även mål för materialåtervinning av kommunalt avfall och bygg- och rivningsavfall. För miljö- och hälsoskyddsavdelningen innebär de ändrade reglerna förändringarna i tillsynen av avfallshantering.

Från 2021 behöver **insamlingssystemen ha tillstånd för att samla in förpackningar och returpapper**. För att insamlingsystemet ska få tillstånd finns ett

antal förutsättningar som ska vara uppfyllda enligt 44 § förpackningsförordningen och 13 § returpappersförordningen.

Tillstånd får endast ges om insamlingssystemet:

- Omfattar förpackningsavfall av alla material (gäller inte returpapper).
- Innebär att den som vill lämna förpacknings- eller returpappersavfall till systemet kan göra det enkelt och utan att betala något.
- Är lämpligt och rikstäckande.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen bedömer att i de fall kvartersnära insamling införs av glas och returpapper kan klagomål och därmed tillsynsbehovet öka främst beträffande glasinsamlingen.

Under 2019 antogs en kemikalieplan för Österåker kommun. Mål och åtgärdsområden innehåller uppdrag inom Miljö- och hälsoskyddsnämndens område. Inom målet *Mängden PFAS i kommunens vattenförekomster ska inte öka* har Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvar för åtgärd 5: *Fortsatt provtagning och kunskapsuppbyggande kring förekomst av PFAS i kommunens ytvatten* och ingår i åtgärd 5.2: *Uppdrag och resurser för att initiera en systematisk samverkan mellan räddningstjänsten, Roslagsvatten samt Miljö- och hälsoskyddsensheten och Strategiska planeringsensheten i syfte att förebygga spridning av PFAS i samband med insatser samt minimera konsekvenserna*. Uppdraget kommer att behöva utökade resurser samt budget för att kunna genomföras.

För att nå miljö kvalitetsnormerna för kommunens sjöar och vattendrag bör vi fortsätta med provtagningar i de sjöar och vattendrag som har sämst status tills åtgärder gjorts och Miljö kvalitetsnormen uppnåtts, vilket ska ha genomförts 2021 eller för vissa vatten senast 2027.

Kommunen ansvarar för att uppnå **miljö kvalitetsnormerna (MKN)** för vatten i kommunens recipienter. I syfte att uppnå normerna behövs kunskap om vilka förhållanden som råder i kommunens sjöar och vattendrag. Provtagning i sjöar och vikar har utförts under åren 2016-2019 avseende kemisk och ekologisk status och kommer att fortgå under 2020. För att nå miljö kvalitetsnormerna för kommunens sjöar och vattendrag bör vi fortsätta med provtagningar i de sjöar och vattendrag som har sämst status tills åtgärder gjorts och Miljö kvalitetsnormen uppnåtts, vilket ska ha genomförts 2021 eller för vissa vatten senast 2027.

Resultaten av provtagning behöver ytterligare utvärderas och bedömningarna av vattenkvalitén behöver sammanställas och redovisas för att kunna fungera som underlag för planering och exploatering samt för prioriteringar av olika åtgärder i syfte att nå MKN.

Inom ramen för Miljö- och hälsoskyddsnämndens arbete med utökad provtagning har miljö- och hälsoskyddsavdelningen tillsammans med strategiska

planeringsavdelningen påbörjat arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram (LÅP) för de recipienter som inte uppnår god miljö kvalitet. Syftet är att peka ut de åtgärder som behöver vidtas för att nå miljö kvalitetsnormerna. Åtgärderna kommer att beröra hela kommunen.

I syfte att nå miljö kvalitetsnormerna för vatten bedömer avdelningen sammantaget att arbetet med tillsyn, provtagning, källsökning, i vissa fall även uppströms vattenförekomsterna behöver prioriteras. Det innebär ett fortsatt behov av prioriteringar eller utökade resurser samt budget för provtagning även kommande år.

I 4 Tillsyns- och kontrollplan

Inom nämndens område har kontroll- och tillsynsplaner för 2020 tagits fram. Till grund för kontroll- och tillsynsplanerna ligger en detaljerad behovsutredning där behov och resurser för hela nämndens område inklusive tid för verksamhetsplanering och uppföljning av arbetet planerats in. Avdelningen för under året en noggrann tidsredovisning för att ha underlag för den årliga verksamhetsplaneringen.

I respektive kontroll- och tillsynsplan framgår vilken fortlöpande tillsyn och vilka särskilda projekt som ska genomföras under året. Till detta planerade arbete tillkommer handläggningen av inkommande ärenden i form av ansökningar, anmälningar och klagomål. Till verksamhetsplanen bifogas också en sammanfattning av den treåriga behovsutredningen som avdelningen årligen uppdaterar. Dokumenten bifogas i bilagorna 2 och 3.

Tillsyns- och provtagningsprojekt redovisas i likhet med återkommande planerad kontroll och tillsyn i de bifogade kontroll- och tillsynsplanerna. Beträffande livsmedelskontrollen finns krav på att den operativa kontrollmyndigheten ska beskriva hur de krav som ställs på offentlig kontroll inom livsmedelskedjan uppfylls av myndigheten. Detta redovisas i den bifogade *Kontrollplan 2020-2022*

I 5 Bilagor

1. Målstyrning för Österåkers kommun
2. Behovsutredning, sammanfattning
3. Tillsyns- och kontrollplaner för livsmedel, miljöfarlig verksamhet, hälsoskydd, tobak mm samt alkohol
4. Internkontrollplan för Miljö- och hälsoskyddsnämnden 2020
5. Kontrollplan 2020-2022 (Livsmedel)